

ՄԵԾ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԻ ՀԱՆԴԵՍՆԵՐԸ ՏԷՕՐԹ-ԵՕԼԻ ՄԷՊ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ Տ. ՍԱՀԱԿ Բ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԿԸ ՊԱՏԱՐԱԳԷ ԵՒ ԿԸ ՔԱՐՈՋԷ

ՄԵՂԱՊԱՐՏ ՅԱԿՈՒԲ ԿԻԼԻԿԵՑԻ ԷՐ

(Մեր մասնատու քրթակցէն)

ՏԷՕՐԹ-ԵՕԼ, 14/27 Հոկտ. 913

Նախորդ թղթակցութիւննով արդէն յիշած էի թէ Տէօրթ-Սօլցին ալ կը ջանայ արժանավայել կերպով ածնել համազգային մեծ Երեմիան, ու արդէն այդ նպատակով, որոշուած էր շրջակայ էօղէրլի, Օճաքը գիւղերն ալ հրաւիրել որ միասին ընեն հանդէսը, Կեդրոնական վարժարանի սրահին մէջ:

Ուրախալի է որ, ամէն ոք, զգալով հանդէսին նշանակութիւնը, առանց ու եւ առարկութեան, միասին ընելու համար տուաւ իր հաւանութիւնը, ինչ որ հազուագիտաբար մըն է, մանաւանդ Կիլիկեցի Հայուն համար, ուր ամէն գլխէ մէյմէկ ձայն կ'ելլէ: Պէտք է խոստովանել որ գիւղերու և թաղերու ուսուցչ. մարմինները մեծագոյն դերը ունեցան, համոզելու համար որ միասին ըլլայ տօնը, և կրցան փարատել առաջին վարկենին գոյութիւն ունեցող տարրերութիւնները:

Կրթական մարմինները, նախապէս արդէն հրաւիրուած Կեդրոնականի տնօրէնին կողմէ, խորհրդակցութիւններ ունեցած էին հանդէսին կարգադրութեան մասին, ուր ամէն գիւղ և թաղ կը բերէր իր բաժինը, երգ, արտասանութիւն:

Շարաթ, թարգմանչաց տօնին օրը, նախապէս ցրուած ազդի մը համաձայն, ամէն կողմէ սկսան գունդադունդ գիմել Տէօրթ-Սօլ, Վերի-թաղի եկեղեցին, ուր Ն. Ս. Օծութիւնը, Կիլիկիոյ Հայոց Կաթողիկոսը կը նախագահէր արարողութեանց:

Նոյն օրը, Օճաքըլէն, էօղէրլիէն, Վարի թաղէն, Կեդրոնական վարժարանէն, Վերի թաղի օրիորդաց վարժարանէն ու Քէլէկեան որբանոցէն աշակերտութիւն և կրթ. պատասխանութիւններ, պսակակիրներու առաջնորդութեամբ, եկան եկեղեցի, ու յատկապէս պատրաստուած մահաբեմի մը վրայ զետեղելով պսակները, յրջապատեցին իրենց սիրելի առաջին Ուսուցիչներուն մահաբեմը:

Շատ գեղեցիկ էին պսակները, որոնց իւրաքանչիւրին վրայ գրուած էր որո՞ւ կողմէ ըլլալն ու, երկու պատմական թուականները «413, 1513»:

Իսկ կիրակի 13 Հոկտ. Կիլիկիոյ Ն. Ս. Օծութիւնը, օրուան տօնը աւելի ցայտուն կերպով զգալի ընելու համար, երկսես իւրու թագմութեան մը ներկայութեամբ, պատարագեց Վերի թաղի Ս. Աստուածածանի եկեղեցու մէջ, ու յետ աւարտման, զարով Կեդրոնական վարժարանի սրահը, նախագահեց հանդէսին:

Սրահը, բնին վրայ զետեղուած էին Ս. Սահակի, Ս. Մեսրոպի պատկերները, և մէջտեղը Օշականի եկեղեցին, ուր կը հանդիսին Ս. Մեսրոպի ոսկորները, ինչպէս նաև իր աշակերտ Հայոց հաշտարպետ Վահան Ամատունին անձնները:

Ու ասոնցմէ զատ, կարմիր պտտառի վրայ ձերմակ գիրերով գրուած հետեւեալ վերտառութիւնը. «Ս. Սահակի և Ս. Մեսրոպի ու բոլոր քրչի վաստակներուն յիշատակին երախտապարտ Հայութիւնը. 413-1513»:

Աւելորդ է ըսել թէ ծաղիկներ ու կանաչներ կը տեսնուէին ամենուրեք, իսկ թագմութիւնը, կարելի է ըսել ծովածաւալ, որ առտուընէ ի վեր կը սպասէր սրահին զաներուն բացուելուն:

Վեհափառին անուան ձմեռուած երգով մը բացուեցաւ հանգէսը, ուրկէց յետոյ ինքը Ն. Ս. Օծութիւնը, դռնալով ժողովրդեան խօսեցաւ այնքան կուռ ու յուզիչ լեզուով, որ սովորական է իրեն համար, և որ իսկական հաճոյք մըն է զինքը լսելու բազմը ունեցողներուն համար:

Յիշատակեց թէ ինչպէս Սրբուհի մ ձեռքով իրենք պրպտած ատեն հանդիպեցաւ առաջին պապարուած Հայ քրքին, որ Կիլիկեցի Հայու մը, Մեղապարտ Յակոբի կողմէ տպուած էր Վենետիկ - ու շնչոյցեց թէ, այդ Մեղապարտ մականունանալը պարագաներէն է իր ազգակիցներուն:

Վեհափառին խօսածները ուշադրութեամբ ժողով կ'ընէր ժողովուրդը, և հագիւ աւարտած, որոտընդոստ ծափեր սկսան ամէն կողմէ, ուժգին, երկարատև:

Հեղձնեալ, այլևայլ թաղի և գիւղի աշակերտներու կողմէ տեղի ունեցան արտասանութիւններ, միշտ ընդմիջուած երգերով, և հեղձնեալ խօսեցան, կեդրոնականի տնօրէն Մատթէոս Է. Ս. Սէլեցեան, որբանոցի տնօրէնը, և Վարի թաղի աւագ ուսուցիչը Խ. Է. Ք. Բարուկեան, այս վերջինը թրքերէն լեզուով:

Իւր առեւնախօսները, և թէ արտասանութիւնները օրուան տօնին նշանակութեան, յիշատակուած անձերու դործունէութեան, և անոնցմէ անուելիք դասերու մասին էին. և եթէ բոլոր ասոնք կրցան այնքան հասկանալի ըլլալ, զէթ, Կիլիկեցին, ի մասնաւորի Տէօրթ-Սօլցին, գիտակեղաւ թէ, այդ տօնով, կը յիշատակուէր Կիլիկեցի մը, որուն ո՛չ անունը գիտէր, ո՛չ ալ գոյութիւնը:

Հանդէսը տեւեց մօտաւորապէս 2 ժամ, ուր ամէնուն ուշադրութիւնը հրաւիրեցին մանաւանդ, Կոմիտաս վարդապետի երգերէն մէկ քանին, երգուած Վերի թաղի օրիորդաց վարժարանի աշակերտներուն և Քէլէկեան սաներուն կողմէ. Ն. Ս. Օծութիւնը, կրկնել տուաւ այդ երգերէն մէկ քանին:

Սրբ ամէն ատեն, հարկի և անհարկի կը քննադատուին ուսուցիչները առ հասարակ, զոնէ ատիթը ներկայացած ատեն պէտք է գնահատել անոնց ջանքերն ու աշխատութիւնը: Համազգային այս մեծ Երեմիանին առթիւ եղած ամէն ինչ, ու նոյն իսկ հանդէսին գոյութիւնը ուսուցիչներու ջանքերուն և նախաձեռնութեան արդիւնք էին, և ատիկա կարելի է գնահատել, երբ մասնաւոր տեղոյն վրայ այդքանով, զգաց թէ Կիլիկիոյ Հայութիւնը որքան օտար է այն ամէն բանի որ Հայկական է, Ազգային է:

Այսօր առաւօտուն կանուխ Ն. Ս. Օծութիւնը մեկնեցաւ զէպի Նաճալը, ուր մէկ երկուր գիշերելէ յետոյ, յաջորդ օրը կը մեկնի զէպի Սիս: